

Bruksela, 26 czerwca 2018 r.
(OR. en)

10555/18

ELARG 41
COWEB 102

WYNIK PRAC

Od:	Sekretariat Generalny Rady
Do:	Delegacje
Nr poprz. dok.:	10374/18
Dotyczy:	ROZSZERZENIE ORAZ PROCES STABILIZACJI I STOWARZYSZENIA – Konkluzje Rady

Delegacje otrzymują w załączeniu konkluzje Rady w sprawie rozszerzenia oraz procesu stabilizacji i stowarzyszenia w wersji przyjętej przez Radę w dniu 26 czerwca 2018 r.

RADA DO SPRAW OGÓLNYCH**KONKLUZJE RADY W SPRAWIE ROZSZERZENIA ORAZ PROCESU STABILIZACJI
I STOWARZYSZENIA**

1. Rada przyjmuje do wiadomości komunikat Komisji z 17 kwietnia 2018 r. w sprawie polityki rozszerzenia UE, sprawozdania dotyczące Czarnogóry, Serbii, Turcji, byłej jugosłowiańskiej republiki Macedonii, Albanii, Bośni i Hercegowiny oraz Kosowa*. Z aprobatą odnosi się do zastosowania przez Komisję nowej metodologii i zharmonizowania cyklu sprawozdawczego z ocenami programów reform gospodarczych. Przyjmuje też do wiadomości komunikat Komisji z 6 lutego 2018 r. „Wiarygodna perspektywa rozszerzenia dla Bałkanów Zachodnich oraz zwiększone zaangażowanie UE w tym regionie”.
2. Rada potwierdza swoje zaangażowanie na rzecz rozszerzenia, które pozostaje jedną z głównych polityk Unii Europejskiej, zgodnie z odnowionym konsensusem w sprawie rozszerzenia zatwierdzonym przez Radę Europejską w dniach 14–15 grudnia 2006 r. i z odnośnymi konkluzjami Rady. Rozszerzenie to strategiczna inwestycja służąca zapewnieniu pokoju, demokracji, dobrobytu, bezpieczeństwa i stabilności w Europie. Przyjęcie podstawowych europejskich wartości i zobowiązanie się do ich przestrzegania to decyzja, którą muszą podjąć wszyscy partnerzy aspirujący do członkostwa w UE. Zgodnie z tym Rada oczekuje, że partnerzy przyjmą na siebie odpowiedzialność i jednoznacznie zadeklarują przywiązanie do europejskich wartości oraz zobowiążą się do energicznej realizacji niezbędnych reform w interesie swoich społeczeństw. Mając na uwadze już poczynione postępy, Rada z zadowoleniem przyjmuje zobowiązania Bałkanów Zachodnich złożone na szczycie z Sofii oraz przyłączenie się przez nie do deklaracji z Sofii. Powołując się na agendę z Salonik i deklarację z Sofii, Rada ponownie deklaruje zdecydowane poparcie UE dla europejskiej perspektywy Bałkanów Zachodnich. UE jest zdeterminowana wzmacniać i pogłębiać swoje zaangażowanie na wszystkich szczeblach w celu wspierania przemian politycznych, gospodarczych i społecznych w regionie, także poprzez zwiększanie pomocy w związku z widocznymi postępami partnerów z Bałkanów Zachodnich w zakresie praworządności, a także reformami społeczno-gospodarczymi. Turcja pozostaje krajem kandydującym i jednym z kluczowych partnerów w wielu dziedzinach.

* Użycie tej nazwy nie wpływa na stanowiska w sprawie statusu Kosowa i jest zgodne z rezolucją Rady Bezpieczeństwa ONZ 1244/1999 oraz z opinią Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości w sprawie Deklaracji niepodległości Kosowa.

3. Zgodnie z poprzednimi konkluzjami Rady i z uwzględnieniem politycznych kryteriów kopenhaskich oraz procesu stabilizacji i stowarzyszenia, które nadal będą stanowić wspólne ramy stosunków z Bałkanami Zachodnimi, Rada potwierdza, że konieczne jest – zgodnie z odnowionym konsensusem w sprawie rozszerzenia – stosowanie sprawiedliwych i rygorystycznych warunków oraz zasady indywidualnych osiągnięć, a także zapewnienie unijnej zdolności – we wszystkich jej aspektach – do przyjęcia nowych członków.
4. Rada zwraca uwagę na stałą potrzebę skupienia się na najważniejszych reformach, tak aby wyeliminować utrzymujące się braki strukturalne w obszarze praworządności, praw podstawowych, rozwoju gospodarczego i konkurencyjności, wzmocnienia demokratycznych instytucji i reformy administracji publicznej. Zasadnicze znaczenie, w szczególności dla ogólnego tempa negocjacji akcesyjnych, nadal ma wypracowanie solidnych wyników we wdrażaniu reform oraz osiągnięcie konkretnych i wymiernych rezultatów w tych ważnych obszarach.
5. Praworządność jest jedną z podstawowych wartości, na których opiera się UE; jest też centralnym elementem procesu rozszerzenia oraz procesu stabilizacji i stowarzyszenia. Konieczne są reformy, by wyeliminować wciąż utrzymujące się istotne trudności w tej dziedzinie, a zwłaszcza w dążeniu do zagwarantowania niezawisłości, bezstronności, rozliczalności i skuteczności wymiaru sprawiedliwości, w walce z korupcją i przestępczością zorganizowaną, jak również w zapewnianiu ochrony praw podstawowych, w tym praw osób należących do mniejszości, oraz niedyskryminacyjnego traktowania mniejszości narodowych, a także w zwalczaniu dyskryminacji słabszych grup społecznych, takich jak Romowie oraz osoby LGBTI, czyli lesbijki, geje, osoby biseksualne, transpłciowe i interseksualne. Sytuacja w zakresie wolności wypowiedzi i niezależności mediów nadal budzi szczególnie poważne obawy; należy zająć się nią priorytetowo, w sposób zdecydowany i skuteczny. Należy pilnie podjąć konkretne działania w celu zapobiegania zastraszaniu dziennikarzy oraz skierowanym przeciwko nim groźbom i atakom, a także w celu wyjaśniania takich zdarzeń, gdy do nich dojdzie. Ponadto konieczne są dodatkowe starania na rzecz zapewnienia równości płci i poszanowania praw kobiet oraz praw dziecka. Należy również kontynuować reformę administracji publicznej, aby poprawić sprawowanie rządów na wszystkich szczeblach. Rada z niepokojem odnotowuje tendencje do bojkotu parlamentarnego. Zapewnienie inkluzywnego dialogu politycznego, zwłaszcza w ramach parlamentów, oraz silniejsza rola organizacji społeczeństwa obywatelskiego pozostają podstawowymi elementami dobrze funkcjonującej demokracji. Rada podkreśla znaczenie wolnych, uczciwych i przejrzystych wyborów, zorganizowanych zgodnie ze standardami OBWE.

6. Jeżeli chodzi o kryteria gospodarcze, Rada z aprobatą przyjmuje i podziela opinię Komisji, która w wyniku analizy stwierdziła, że konieczne jest zajęcie się dużymi strukturalnymi wyzwaniami gospodarczo-społecznymi. Rada zachęca wszystkich partnerów do zrealizowania – w oparciu o swoje programy reform gospodarczych – działań przewidzianych we wspólnych wnioskach z dialogu gospodarczo-finansowego między UE a regionem Bałkanów Zachodnich i Turcją z 25 maja 2018 r. Reformy gospodarcze i wzmocnienie praworządności przynoszą wzajemnie się potęgujące korzyści. Rada kładzie nacisk na znaczenie wyeliminowania wyzwań strukturalnych, usprawnienia zarządzania gospodarczego, zwiększenia konkurencyjności, ulepszenia otoczenia biznesowego oraz klimatu inwestycyjnego, zwiększenia stabilności finansów publicznych, stymulowania wzrostu i tworzenia miejsc pracy. Ponownie podkreśla wagę przeciwdziałania drenażowi mózgów oraz tworzenia nowych szans dla młodzieży i zapewnienia jej dobrych perspektyw.
7. Stosunki dobrosąsiedzkie i współpraca regionalna to wciąż zasadnicze elementy procesu rozszerzenia oraz procesu stabilizacji i stowarzyszenia. Rada z zadowoleniem przyjmuje dotychczasowe postępy i ponownie podkreśla znaczenie współpracy regionalnej, na którą położono nacisk również podczas szczytu w Sofii; zwraca także uwagę na to, jak ważna jest sieć połączeń w obrębie regionu i z UE. W pełni popiera konstruktywne inicjatywy i struktury, które wzmacniają inkluzywną współpracę regionalną. Apeluje o dalsze działania na rzecz wyjaśnienia zaszłości oraz przyspieszenia procesu pojednania, m.in. poprzez propagowanie klimatu tolerancji. Należy unikać wypowiedzi i działań, które mogłyby negatywnie wpływać na stosunki dobrosąsiedzkie i pokojowe rozwiązywanie sporów. Aby zapewnić rozstrzygnięcie wciąż trwających dwustronnych sporów, konieczne są zdecydowane wysiłki i najsilniejsza wola polityczna. Rada ponownie przypomina o potrzebie rozpatrywania na szczeblu krajowym – bez dyskryminacji – spraw dotyczących zbrodni wojennych, zajęcia się kwestią bezkarności, zapewnienia rozliczalności, w tym poprzez konstruktywną współpracę regionalną, pełną współpracę w ramach Międzynarodowego Mechanizmu Rezydualnego dla Trybunałów Karnych i wyspecjalizowanych izb sądowych oraz poprzez wspieranie ich prac. Nierozstrzygnięte spory i kwestie powinny zostać rozwiązane zgodnie z prawem międzynarodowym i ustalonymi zasadami, w tym z umową o kwestiach następstwa prawnego.

8. Rada ponownie podkreśla, jak ważne jest dalsze pogłębianie współpracy w kwestiach polityki zagranicznej, i spodziewa się częstszego przyłączania się do wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa UE, w szczególności w kwestiach, które wiążą się istotnymi wspólnymi interesami, np. w kwestii środków ograniczających lub zwalczania zagrożeń hybrydowych. Przystąpienie do UE jest wyborem – wymaga on uznania tych samych zasad, wartości i celów, które Unia stara się propagować w swoim sąsiedztwie i poza nim, w tym pełnego dostosowania się do wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa i powstrzymania się od wszelkich działań wbrew tej polityce.
9. Uznając w szczególności znaczenie liberalizacji reżimu wizowego dla obywateli, Rada zachęca Komisję, by – również za pomocą swojego mechanizmu monitorowania – nadal bacznie kontrolowała wprowadzanie wszystkich ustalonych warunków tej liberalizacji. Przypominając o mechanizmie zawieszającym, Rada zachęca właściwe władze do zintensyfikowania wysiłków w celu poradzenia sobie z napływem ewidentnie bezzasadnych wniosków o azyl.
10. Terroryzm, radykalizacja i przestępczość zorganizowana nadal stanowią zagrożenie dla bezpieczeństwa w UE i w całym regionie. Zgodnie z wcześniejszymi konkluzjami Rady i Rady Europejskiej, Rada przypomina znaczenie zewnętrznego wymiaru unijnej walki z terroryzmem oraz dalszego pogłębiania współpracy z Turcją i Bałkanami Zachodnimi w zakresie zwalczania terroryzmu; chodzi tu zwłaszcza o walkę z zagranicznymi bojownikami terrorystycznymi oraz finansowaniem terroryzmu, o zapobieganie radykalizacji i zwalczanie jej, o wzmocnione kontrole graniczne i nielegalny handel bronią palną i lekką. Dalsze wysiłki oraz osiągnięcie solidnych wyników konieczne są także w walce przeciwko przestępczości zorganizowanej. Przypominając o wsparciu ze strony UE, zwłaszcza w ramach koncepcji zintegrowanego zarządzania bezpieczeństwem wewnętrznym (IISG), Rada nie przestaje apelować do partnerów o zintensyfikowanie i egzekwowanie środków prawnych i operacyjnych we wszystkich tych dziedzinach.

11. Rada wyraża uznanie dla Turcji i Bałkanów Zachodnich za wznowienie wysiłków i konstruktywnej współpracy w rozwiązywaniu kryzysu migracyjnego; działania te przyniosły widoczne rezultaty. Rada ponownie stwierdza, że należy kontynuować realizację oświadczenia UE–Turcja oraz dalej wspierać partnerów, których terytoria leżą wzdłuż szlaku zachodniobałkańskiego. Konieczne są dalsze działania w celu zapewnienia organom administracyjnym i organom ścigania wystarczających zdolności pozwalających stawić czoła wyzwaniom w obszarze migracji, takim jak walka z przemytem migrantów. UE będzie nadal udzielać wsparcia finansowego i pomocy technicznej, aby zacieśnić współpracę w tej dziedzinie, w tym za pośrednictwem unijnego Instrumentu Pomocy dla Uchodźców w Turcji.
12. Rada ponownie podkreśla znaczenie komunikacji strategicznej w zapewnianiu poparcia społecznego dla korzyści i obowiązków związanych z rozszerzeniem oraz szerzeniu wiedzy na ich temat; jednocześnie należy przeciwdziałać dezinformacji. Zaznacza, że wszyscy partnerzy są odpowiedzialni za jasne informowanie o tych korzyściach i obowiązkach, a także o własnym zaangażowaniu na rzecz unijnych wartości i perspektywy europejskiej. Stałe zaangażowanie UE i jej państw członkowskich ma nadal kluczowe znaczenie, także jeżeli chodzi o realizację skuteczniejszej polityki komunikacji strategicznej skierowanej zarówno do partnerów, jak i obywateli UE, w szczególności za pośrednictwem grupy zadaniowej StratCom Western Balkans.
13. Rada przypomina o stałej pomocy finansowej i technicznej udostępnianej przez UE na cele procesu rozszerzenia oraz procesu stabilizacji i stowarzyszenia, w szczególności za pośrednictwem Instrumentu Pomocy Przedakcesyjnej (IPA II), którego śródkresowy przegląd właśnie dobiega końca. Należy nadal koncentrować się na kluczowych priorytetach i większej spójności między pomocą finansową a ogólnymi postępami w realizacji strategii przedakcesyjnej; mowa tu m.in. o wypłacie premii za wyniki uzależnionej od osiągniętych postępów i wyników.
14. Rada z zadowoleniem przyjmuje zainicjowanie programu działań priorytetowych z Sofii, który opiera się na stosownych aspektach komunikatu Komisji z 6 lutego 2018 r.

ROZSZERZENIE

CZARNOGÓRA

15. Rada z zadowoleniem odnotowuje ogólny postęp w negocjacjach akcesyjnych z Czarnogórą – dotąd otwarto 31 z 35 rozdziałów, a 3 tymczasowo zamknięto. Zakończono tworzenie ram instytucjonalnych, a ramy prawne wdrożono w dużej mierze, zatem cały system praworządności powinien teraz umożliwić wypracowywanie bardziej wymiernych rezultatów i odnotowywanie solidniejszych i trwałych wyników. W szczególności Rada przypomina, że – zgodnie z ramami negocjacyjnymi – postępy w zakresie rozdziałów dotyczących praworządności i praw podstawowych będą w dalszym ciągu decydowały o ogólnym tempie negocjacji akcesyjnych. Dlatego Czarnogóra powinna teraz skupić się na wysiłkach reformatorskich w celu spełnienia kryteriów pośrednich dotyczących rozdziałów 23 i 24 i realizacji odnośnych planów działania.
16. Rada usilnie zachęca Czarnogórę do dalszego intensyfikowania walki z korupcją i przestępczością zorganizowaną, praniem pieniędzy i handlem ludźmi, w tym do prowadzenia skutecznych dochodzeń oraz ścigania, do wydawania prawomocnych wyroków skazujących oraz do usprawnienia zajmowania i konfiskaty mienia pochodzącego z działalności przestępczej. Niedawne ataki na dziennikarzy uwidoczniły pilną potrzebę zapewnienia przez władze bezpiecznych warunków, które będą sprzyjać korzystaniu z wolności wypowiedzi, a mediom zagwarantują niezależność. Konieczne są także dalsze działania mające na celu kontynuację reformy administracji publicznej i zwiększenie niezależności instytucji.
17. W kwestii reform gospodarczych Rada – zgodnie ze wspólnymi wnioskami z dialogu gospodarczo-finansowego między UE a regionem Bałkanów Zachodnich i Turcją – z zadowoleniem odnotowuje stały wzrost gospodarczy i zachęca Czarnogórę do podjęcia działań w celu zapewnienia stabilności finansów publicznych, zmniejszenia długu publicznego i deficytu handlowego, przyspieszenia reform w istotnych obszarach, takich jak zamówienia publiczne i rynek pracy, a także poprawy otoczenia biznesowego.

18. Jeżeli chodzi o wybory, władze Czarnogóry muszą wyeliminować wszystkie nieprawidłowości zgłoszone przez międzynarodowych obserwatorów i utrzymać polityczne zaangażowanie na rzecz kompleksowego i inkluzywnego procesu reformy ordynacji wyborczej, tak aby zwiększyć zaufanie do niej. Rada ponownie stwierdza, że za wznowienie debaty politycznej w Parlamencie odpowiedzialne są wszystkie partie.
19. Z satysfakcją odnotowuje, że Czarnogóra nadal odgrywa pozytywną rolę w dalszym rozwijaniu współpracy regionalnej i wspieraniu stosunków dobrosąsiedzkich.
20. Wyraża dla niej wielkie uznanie za stałą współpracę w kwestiach polityki zagranicznej, a zwłaszcza za pełne i niezmiennie przyłączanie się do wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa UE.

SERBIA

21. Rada z zadowoleniem odnotowuje ogólny postęp w negocjacjach akcesyjnych – dotąd otwarto 14 z 35 rozdziałów, a 2 tymczasowo zamknięto. Rada przypomina, że – zgodnie z ramami negocjacyjnymi – postępy w zakresie rozdziałów dotyczących praworządności i praw podstawowych oraz normalizacja stosunków Serbii z Kosowem mają podstawowe znaczenie i będą w dalszym ciągu decydowały o ogólnym tempie negocjacji akcesyjnych. Spełnienie kryteriów pośrednich dotyczących rozdziałów 23 i 24 oraz odnośnych planów działania powinno nadal ukierunkowywać przyszłe reformy i skutkować solidnymi wynikami.
22. Rada z zadowoleniem przyjmuje zaangażowanie na rzecz integracji z UE potwierdzone przez serbski rząd jako cel strategiczny. Jest teraz niezwykle ważne, żeby ten strategiczny cel aktywnie i w sposób jednoznaczny komunikować w debacie publicznej.

23. Rada apeluje do Serbii, żeby znacząco przyspieszyła działania reformatorskie w obszarze praworządności, a w szczególności żeby zapewniła niezależność systemu sądowego oraz poprawę jego ogólnej wydajności. Należy szczególnie skoncentrować się na skutecznej realizacji reform w tej dziedzinie, w tym na osiągnięciu wymiernych rezultatów i wypracowaniu trwałych wyników, jeżeli chodzi o skuteczne dochodzenia, ściganie i wydawanie prawomocnych wyroków skazujących, zwłaszcza w odniesieniu do walki z korupcją i przestępczością zorganizowaną oraz praniem pieniędzy. Coraz większy niepokój budzi brak postępów w obszarze wolności wypowiedzi. Władze powinny pilnie zagwarantować bezpieczne warunki sprzyjające niezakłóconemu korzystaniu z tej wolności, a także niezależność mediów – w tym celu m.in. należy przyspieszyć działania mające na celu zbadanie przypadków ataków na dziennikarzy. Serbia musi zwrócić szczególną uwagę na pełne poszanowanie praw podstawowych, w tym na ochronę najsłabszych grup społecznych, a także na niedyskryminacyjne traktowanie mniejszości narodowych na całym terytorium kraju, zwłaszcza w zakresie edukacji, używania języków mniejszości, dostępu do mediów i obrządków religijnych w językach mniejszości. Należy szybko i stanowczo reagować na przejawy mowy nienawiści, zastraszanie i ataki. Rada ponownie wzywa do skutecznego wdrożenia stosownych dokumentów strategicznych. Co więcej, należy poprawić przejrzystość, inkluzywność oraz jakość stanowienia prawa, w tym poprzez tworzenie sprzyjających warunków dla społeczeństwa obywatelskiego. Pilnie potrzebne są postępy w zakresie właściwego funkcjonowania niezależnych organów oraz instytucji demokratycznych, w tym nadzoru parlamentarnego, a także w zakresie reform konstytucyjnych. Rada podkreśla, że w następstwie ostatnich wyborów należy priorytetowo potraktować zalecenia obserwatorów z międzynarodowych misji. Zwraca także uwagę na znaczenie rozpatrywania na szczeblu krajowym zbrodni wojennych oraz znaczenie pełnej współpracy z Mechanizmem Rezydualnym dla Trybunałów Karnych.
24. Jeżeli chodzi o reformy gospodarcze, Rada – zgodnie ze wspólnymi wnioskami z dialogu gospodarczo-finansowego między UE a regionem Bałkanów Zachodnich i Turcją – z zadowoleniem odnotowuje stały postęp i zachęca Serbię do dalszej poprawy otoczenia biznesowego, rozwiązania problemu długu sektora instytucji rządowych i samorządowych oraz do intensywniejszej realizacji reform strukturalnych, w szczególności w sektorach energetyki i transportu, na rynku pracy, w obszarze administracji podatkowej i zamówień publicznych, w tym do restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych.

25. W kwestii wspieranego przez UE dialogu między Belgradem a Prisztiną Rada z zadowoleniem przyjmuje fakt, że obie strony zobowiązały się względem wysokiej przedstawiciel do prac na rzecz pełnej normalizacji stosunków, w tym w formie prawnie wiążącego porozumienia – jest to warunek utrzymania się obu krajów na drodze do europejskiej integracji oraz zapewnienia trwałej stabilności w regionie.
26. Rada z zadowoleniem odnotowuje, że zespół zarządzający rozpoczął długo oczekiwane prace nad sporządzeniem statutu dotyczącego związku/wspólnoty kosowskich gmin, w których większość mieszkańców stanowią Serbowie, zgodnie z porozumieniami zawartymi w Brukseli w 2013 r. i w sierpniu 2015 r.; Rada oczekuje, że obie strony będą konstruktywnie uczestniczyć w tym procesie, aby szybko wywiązać się z tego dawnego zobowiązania. Rada apeluje o sprawne wyeliminowanie pozostałych przeszkód w realizacji porozumienia w sprawie energii. Mając na uwadze wolne tempo negocjacji, Rada podkreśla znaczenie zakończenia wdrożenia wszystkich innych porozumień zawartych w przeszłości, w szczególności dotyczących mostu w Mitrowicy, zintegrowanego zarządzania granicami oraz wzajemnego uznawania dyplomów. Rada wzywa Serbię do szybkiej realizacji w dobrej wierze wszystkich dotychczasowych porozumień i do konstruktywnej współpracy z Kosowem w formułowaniu i wdrażaniu przyszłych porozumień. Z zadowoleniem przyjmuje realizację porozumienia o wymiarze sprawiedliwości z jesieni 2017 r., które gwarantuje funkcjonowanie zintegrowanego wymiaru sprawiedliwości w Kosowie i zapewnia dostęp do niego wszystkim społecznościom. Rada będzie nadal ściśle monitorować stałe zaangażowanie Serbii na rzecz widocznego i trwałego postępu w normalizacji jej stosunków z Kosowem; ma to na celu umożliwienie Serbii i Kosowu dalszych kroków na drodze każdego z nich do integracji z UE, a równocześnie uniknięcie sytuacji, w której jedna strona blokuje wysiłki drugiej, i zagwarantowanie tego, by zarówno Serbia, jak i Kosowo w przyszłości mogły w pełni korzystać ze swoich praw i wypełniać swoje obowiązki. Rada wyraża uznanie dla wysiłków wysokiej przedstawiciel w ułatwianiu wspomnianego dialogu i ma nadzieję na jej dalszą aktywną współpracę ze stronami w celu zapewnienia pełnej normalizacji stosunków.
27. Rada ponownie wzywa Serbię do stopniowego przyłączania się do wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa UE, zgodnie z ramami negocjacyjnymi, i do pilnego odwrócenia bieżącej przeciwnej tendencji.

28. Apeluje także do Serbii do powstrzymania się od kroków niezgodnych z unijną wspólną polityką wizową; niepokój budzą niedawne praktyki, np. zawarcie umów o liberalizacji wizowej z niektórymi państwami trzecimi.
29. Rada z aprobatą odnosi się do konstruktywnego zaangażowania Serbii we współpracę regionalną i zachęca ją do dalszych stałych wysiłków na rzecz wzmocnienia stosunków dobrosąsiedzkich.

TURCJA

30. Rada potwierdza, że stosunki UE z Turcją jako jednym z głównych partnerów mają dla niej duże znaczenie. Jest nadal zdecydowana prowadzić otwarty i szczery dialog, eliminować wspólne problemy i współpracować w najważniejszych kwestiach leżących we wspólnym interesie, takich jak migracja, zwalczanie terroryzmu, energetyka, transport, gospodarka i handel. Rada wyraża uznanie dla Turcji, która wykonała olbrzymi wysiłek, aby przyjąć ponad 3,5 miliona uchodźców i zająć się ich potrzebami. W interesie obu stron jest stałe wdrażanie oświadczenia UE–Turcja, dzięki któremu spada liczba nielegalnych i niebezpiecznych przepraw i ofiar śmiertelnych na Morzu Egejskim – kwestia ta ma wciąż kluczowe znaczenie. Priorytetem jest nadal wzmocnione zarządzanie granicami wspólnymi z UE. W oczekiwaniu na pełne i skuteczne wdrożenie umowy o readmisji UE–Turcja w stosunku do wszystkich państw członkowskich należy odpowiednio realizować obowiązujące dwustronne umowy o readmisji i postanowienia w tym zakresie zamieszczone w podobnych umowach i ustaleniach zawartych z państwami członkowskimi UE. Zasadnicze znaczenie ma nadal współpraca ze wszystkimi państwami członkowskimi UE w obszarze wymiaru sprawiedliwości i spraw wewnętrznych.

31. UE przywołuje swoje konkluzje z 18 lipca 2016 r., w których niezwłocznie i zdecydowanie potępiła próbę zamachu stanu z 15 lipca i zapewniła o solidarności z narodem tureckim oraz o pełnym poparciu dla demokratycznych instytucji w Turcji. Jednak poważny niepokój budzi nieproporcjonalna skala i zakres działań podjętych w następstwie tych wydarzeń. Rada przypomina o międzynarodowych standardach i zobowiązaniach, które Turcja uznała i których obiecała przestrzegać, i apeluje do Turcji, by pilnie odwróciła negatywne tendencje.
32. Szczególne obawy Rady dotyczą stałego i głęboko niepokojącego odchodzenia od praworządności i praw podstawowych, w tym wolności wypowiedzi. Nie ma akceptacji dla ograniczenia niezależności wymiaru sprawiedliwości i pogorszenia się jego funkcjonowania, ani dla restrykcji, zatrzymań, uwięzień i innych środków, które wciąż są stosowane względem dziennikarzy, pracowników akademickich, członków partii politycznych, w tym parlamentarzystów, obrońców praw człowieka, użytkowników mediów społecznościowych oraz innych osób korzystających ze swoich podstawowych praw i wolności. Rada ponownie wyraża poważne obawy co do tych niepokojących zdarzeń, a także do przedłużającego się przetrzymywania obywateli UE, w tym dwóch greckich żołnierzy. Turcja musi pilnie i skutecznie rozwiązać te i liczne inne problemy oraz nierozstrzygnięte kwestie wskazane w sprawozdaniu Komisji. Powinna też zacieśnić współpracę z Radą Europy oraz jej odpowiednimi organami i instytucjami, zrealizować ich najważniejsze zalecenia i zastosować się do wszystkich wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, zgodnie z art. 46 EKPC. Rada specjalnie zwraca uwagę na ostatnie zmiany w tureckiej konstytucji, które Komisja Wenecka oceniła negatywnie, twierdząc, że charakteryzują się brakiem odpowiednich mechanizmów kontroli i równowagi oraz zagrażają podziałowi władzy.

33. Rada nadal oczekuje, że Turcja jednoznacznie zobowiąże się do utrzymywania stosunków dobrosąsiedzkich, respektowania umów międzynarodowych oraz do pokojowego rozstrzygania sporów z odwołaniem się w razie potrzeby do Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości. Przywołując i potwierdzając wcześniejsze konkluzje Rady i Rady Europejskiej dotyczące tych kwestii, w tym konkluzje Rady Europejskiej z 22 marca 2018 r. zdecydowanie potępiające powtarzające się nielegalne działania Turcji we wschodniej części Morza Śródziemnego i na Morzu Egejskim, konkluzje Rady z 11 grudnia 2006 r., a także deklarację z 21 września 2005 r., Rada apeluje do Turcji o dotrzymanie zobowiązań wynikających z ram negocjacyjnych, w tym o pełne niedyskryminacyjne wdrożenie protokołu dodatkowego do układu o stowarzyszeniu wobec wszystkich państw członkowskich. Rada ponownie stwierdza, że zasadnicze znaczenie ma uznanie wszystkich państw członkowskich. Turcja musi unikać gróźb lub działań naruszających stosunki dobrosąsiedzkie, unormować stosunki z Republiką Cypryjską, szanować suwerenność wszystkich państw członkowskich UE na ich morzu terytorialnym i w ich przestrzeni powietrznej, a także ich suwerenne prawa – w tym prawo do poszukiwania i eksploatacji zasobów naturalnych – wynikające z prawa UE i prawa międzynarodowego, w tym z UNCLOS. Nadal niezwykle ważne jest to, aby Turcja zaangażowała się i wniosła wkład w kompleksowe rozwiązanie problemu dotyczącego Cypru, z uwzględnieniem aspektów zewnętrznych tego problemu, w ramach ONZ, zgodnie ze stosownymi rezolucjami Rady Bezpieczeństwa ONZ, z zasadami na których opiera się Unia, oraz z unijnym dorobkiem prawnym, a także aby powstrzymała się od wszelkich działań, które mogą przyczynić się do polaryzacji w państwach członkowskich UE.
34. Rada ponawia swój apel do Turcji o stopniowe przyłączanie się do wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa UE i do pilnego odwrócenia bieżącej przeciwnej tendencji; przypomina też o swoim stanowisku w sprawie przystępowania państw członkowskich do organizacji międzynarodowych.
35. Rada zauważa, że Turcja z biegiem czasu coraz bardziej oddala się od Unii Europejskiej. Negocjacje akcesyjne z Turcją faktycznie utknęły zatem w martwym punkcie i nie można rozważać otwarcia ani zamknięcia żadnych kolejnych rozdziałów negocjacyjnych; nie przewiduje się również kontynuacji prac nad modernizacją unii celnej UE–Turcja.

PROCES STABILIZACJI I STOWARZYSZENIA

BYŁA JUGOSŁOWIAŃSKA REPUBLIKA MACEDONII

36. Rada z zadowoleniem odnotowuje fakt, że była jugosłowiańska republika Macedonii przezwyciężyła głęboki kryzys polityczny, w tym dzięki stałemu wdrażaniu porozumienia z Prżina i znacznym postępom w realizacji pilnych priorytetów dotyczących reform. Rada pozytywnie przyjmuje fakt, że – mimo trudnej politycznej sytuacji – nowy rząd podejmuje od maja 2017 r. istotne kroki, aby stopniowo przywrócić atmosferę sprzyjającą kompromisowi poprzez nawiązanie kontaktu ze wszystkimi stronami, w tym z opozycją, aby wzmocnić demokrację i praworządność, aby wykazać szczerzy zamiar prowadzenia reform w sposób inkluzywny i przejrzysty, oraz że nawiązał też kontakt z krajami ościennymi w duchu stosunków dobrosąsiedzkich.
37. Przedwczesne wybory parlamentarne, przewidziane w porozumieniu z Prżina, odbyły się 11 grudnia 2016 r.; lokalne wybory zorganizowano w październiku 2017 r. Rada odnotowuje, że w opinii OBWE/ODIHR te drugie wybory odbyły się w warunkach konkurencji i że poszanowanie podstawowych wolności przyczyniło się do ich demokratycznego przebiegu. Rada dostrzega postępy w realizacji zaleceń OBWE/ODIHR i w przywracaniu zaufania obywateli do procesów wyborczych.
38. Z zadowoleniem przyjmuje pierwsze konkretne osiągnięcia w przywracaniu niezależności wymiaru sprawiedliwości i usprawnianiu pracy sądów oraz kontynuowanie prac Prokuratury Specjalnej, dzięki czemu rozpoczyna się odwrócenie regresu z ostatnich lat. Rada przypomina, jak ważne jest dalsze dążenie do pociągnięcia do odpowiedzialności prawnej osób, które dopuściły się nadużyć ujawnionych w wyniku podsłuchów w 2015 r. oraz w powiązaniu z tym są winne niedostatecznego nadzoru; przypomina też, że należy ustalić, kto ponosi odpowiedzialność za ataki w Parlamencie, które miały miejsce 27 kwietnia 2017 r. Rada zachęca do kontynuowania wdrażania strategii reformującej sądownictwo i działań mających na celu ustosunkowanie się do pozostałych zaleceń, osiągnięcie kolejnych wymiernych rezultatów i zapewnienie, by wymiar sprawiedliwości mógł funkcjonować w sposób niezależny.

39. Rada z zadowoleniem odnotowuje postępy w realizacji unijnego programu reform. Zachęca wszystkie strony do podtrzymania konstruktywnego dialogu i dalszego zwiększania obecnej dynamiki reform, w szczególności w najważniejszych obszarach związanych z praworządnością, takich jak walka z korupcją i przestępczością zorganizowaną, reforma wymiaru sprawiedliwości, zwalczanie radykalizacji i terroryzmu oraz reforma służb wywiadowczych. Podkreśla znaczenie odpolitycznionej administracji publicznej, w której liczą się kompetencje, oraz wagę reformy ordynacji wyborczej, wolności mediów i wzmocnienia nadzoru nad władzą wykonawczą. Rada przypomina także, że ważne jest skuteczne wdrażanie bieżących i zaplanowanych reform.
40. Z zadowoleniem przyjmuje konstruktywną rolę społeczeństwa obywatelskiego we wspieraniu przemian demokratycznych, a także istotną poprawę warunków, w jakich działa społeczeństwo obywatelskie, oraz zaangażowanie na rzecz szczerego dialogu i inkluzywności, manifestowane przez rząd. Rada przypomina o znaczeniu dobrych stosunków między grupami etnicznymi, wspiera zaangażowanie rządu i pozytywnie ocenia liczne działania, które podjęto, by budować większe zaufanie między społecznościami i dalej realizować umowę ramową z Ochrydy.
41. Rada z zadowoleniem przyjmuje godne uwagi usprawnienie ram zarządzania finansami publicznymi oraz ich przejrzystość. Apeluje do byłej jugosłowiańskiej republiki Macedonii, aby – zgodnie ze wspólnymi wnioskami z dialogu gospodarczo-finansowego między UE a regionem Bałkanów Zachodnich i Turcją – stawiała czoła najważniejszym wyzwaniom, takim jak gospodarka nieformalna i korupcja, braki w regularnym i skutecznym egzekwowaniu prawa oraz nieprzejrzystość ram regulacyjnych, problem bezrobocia wśród młodych ludzi i kobiet oraz potrzeba unowocześnienia systemu edukacji na wszystkich szczeblach.
42. Rada z zadowoleniem odnotowuje, że była jugosłowiańska republika Macedonii coraz częściej przyłącza się do wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa UE, i zachęca do jeszcze intensywniejszych działań w tym zakresie.

43. Jak stwierdzono w poprzednich konkluzjach Rady Europejskiej i Rady, podstawowe znaczenie ma utrzymanie stosunków dobrosąsiedzkich, w tym znalezienie wynegocjowanego – pod auspicjami ONZ – i zadowalającego wszystkie strony rozwiązania kwestii nazwy. Rada z ogromnym zadowoleniem przyjmuje podpisanie porozumienia z Grecją w sprawie nazwy, które kończy długotrwałe dyskusje; Rada oczekuje na ratyfikację i wdrożenie tego porozumienia. Z satysfakcją odnotowuje też zawarcie układu o przyjaźni, stosunkach dobrosąsiedzkich i współpracy z Bułgarią i podkreśla znaczenie jego stałej realizacji. Te dwa ważne wydarzenia kładą rzeczywisty kres wszelkim roszczeniom opartym na błędnej interpretacji historii.
44. W związku z odnotowanymi wyżej postępami, zwłaszcza we wdrażaniu porozumienia z Przina i w realizacji pilnych priorytetów dotyczących reform, a także z pozytywnym impulsem wywołanym wypracowanym z Grecją porozumieniem w sprawie nazwy kraju, Rada zgadza się na to, by pozytywnie zareagować na wyżej wymienione postępy poczynione przez byłą jugosłowiańską republikę Macedonii, i wytycza kierunek działań prowadzących do rozpoczęcia negocjacji akcesyjnych w czerwcu 2019 r. W związku z tym Rada podkreśla, że była jugosłowiańska republika Macedonii zdecydowanie musi kontynuować konkretne postępy w realizacji pilnych priorytetów dotyczących reform i prezentować kolejne wymierne rezultaty w walce z korupcją, a zarazem utrzymać obecną dynamikę reform, a nawet ją zwiększyć. W tym celu Rada apeluje do Komisji, by bacznie monitorowała wyżej wspomniane działania reformatorskie byłej jugosłowiańskiej republiki Macedonii; Rada oceni postępy na podstawie corocznego sprawozdania Komisji. Rada przypomina, że decyzja o rozpoczęciu negocjacji akcesyjnych z byłą jugosłowiańską republiką Macedonii będzie uzależniona od ukończenia krajowych procedur parlamentarnych i zatwierdzenia przez Radę Europejską; zaraz po tym, przed końcem 2019 r. odbędzie się pierwsza konferencja międzypaństwowa, w zależności od poczynionych postępów. Rada podkreśla, że ta ocena postępów powinna obejmować dalsze wymierne i trwałe rezultaty, koncentrując się w szczególności na:
- reformach wymiaru sprawiedliwości, a także proaktywnych dochodzeniach, ściganiu i wydawaniu prawomocnych wyroków skazujących w sprawach dotyczących korupcji i przestępczości zorganizowanej, w tym na wysokim szczeblu;
 - reformie służb wywiadowczych i służb bezpieczeństwa;
 - reformie administracji publicznej.
- Rada przyjmuje do wiadomości, że Komisja zamierza rozpocząć niezbędne prace przygotowawcze.

ALBANIA

45. Rada z zadowoleniem odnotowuje stałe postępy w realizacji reform dotyczących pięciu kluczowych priorytetów, czyli: reformy administracji publicznej, reformy wymiaru sprawiedliwości, walki z korupcją, walki z przestępczością zorganizowaną i ochrony praw człowieka, w tym praw osób należących do mniejszości oraz praw własności. Trwa restrukturyzacja instytucjonalna w sądownictwie będąca zasadniczym elementem kompleksowej reformy wymiaru sprawiedliwości. Proces ponownej oceny sędziów i prokuratorów (weryfikacja) przyniósł już pierwsze wymierne rezultaty, także jeśli chodzi o wysokich rangą przedstawicieli wymiaru sprawiedliwości, i przebiega pod nadzorem międzynarodowej operacji monitorowania. Rada zachęca Albanię do kontynuowania dobrej współpracy z tą operacją. Zachęca też ją do skorzystania z dotychczasowych osiągnięć i do intensywnego wprowadzania reformy wymiaru sprawiedliwości, mającej na celu zwiększenie niezależności, rozliczalności, profesjonalizmu i wydajności systemu sądowego; reforma ma polegać zwłaszcza na dalszym procesie weryfikacji, od którego zależy jej sukces.
46. Rada z zadowoleniem odnotowuje dążenie do wypracowania solidnych wyników w zakresie proaktywnych dochodzeń, ścigania i wydawania prawomocnych wyroków skazujących w walce z korupcją i przestępczością zorganizowaną; dostrzega przy tym, że rozbieżność między przestępczymi a nadal poważnym wyzwaniem. Rada podkreśla, jak ważne jest, aby Albania dalej dążyła do osiągnięcia wymiernych i trwałych rezultatów, w tym w konkretnym obszarze handlu narkotykami oraz uprawy roślin wykorzystywanych do ich wytwarzania. Zachęca Albanię do dalszych i intensywniejszych wysiłków na rzecz ograniczenia uprawy konopi, z uwzględnieniem pierwszych znacznych osiągnięć, które odnotowano w ostatnich miesiącach. Rada wyraża uznanie dla Albanii za jej bliską i pogłębioną współpracę z organami ścigania państw członkowskich UE i oczekuje, że ta korzystna dla wszystkich stron praktyka będzie kontynuowana.

47. Rada podkreśla także, że Albania musi wzmocnić wysiłki we wszystkich tych obszarach i zapewnić uzyskanie kolejnych wymiernych rezultatów również w walce z korupcją na wysokim szczeblu, a także w rozbijaniu siatek przestępczych. Udana operacja ścigania przestępstw powinny regularnie skutkować sądowymi działaniami następczymi. W ramach bieżącej reformy wymiaru sprawiedliwości należy jeszcze powołać – zgodnie z już istniejącymi ramami prawnymi – wyspecjalizowane instytucje do walki z korupcją i zorganizowaną przestępczością. Wypracowanie solidnych wyników w zakresie proaktywnych dochodzeń, ścigania i wydawania wyroków skazujących w kontekście walki z korupcją i zorganizowaną przestępczością na wszystkich szczeblach jest nadal podstawowym długofalowym celem, którego realizacja wciąż wymaga uporządkowanych i konsekwentnych działań.
48. Rada ponownie stwierdza, że konieczne są skuteczne środki ustawodawcze i polityczne, by wzmocnić politykę ochrony praw człowieka i politykę antydyskryminacyjną, dotyczącą m.in. równego traktowania wszystkich mniejszości i dostępu osób należących do tych mniejszości do przysługujących im praw w całej Albanii, i by zapewnić spójne wdrożenie prawa ramowego poprzez zajęcie się wszystkimi nierozstrzygniętymi kwestiami w przepisach wykonawczych, w tym prawem do wolnego samookreślenia. Rada przypomina o konieczności skutecznego wdrożenia praw własności.
49. Rada odnotowuje, że konsekwentny i konstruktywny dialog między rządem a opozycją w kwestii reform związanych z UE nadal jest warunkiem dalszej realizacji programu reform z korzyścią dla obywateli oraz warunkiem przybliżenia tego kraju do UE.
50. Rada ponownie stwierdza, że Albania powinna przyspieszyć reformy mające na celu zwiększenie konkurencyjności i wyeliminowanie gospodarki nieformalnej. Zgodnie ze wspólnymi wnioskami z dialogu gospodarczo-financego między UE a regionem Bałkanów Zachodnich i Turcją Rada zachęca Albanie do dalszego ulepszania otoczenia biznesowego i inwestycyjnego, w tym poprzez zapewnienie egzekwowania praw własności, aktywną konsolidację fiskalną oraz wzmocnienie administracji podatkowej. Z zadowoleniem odnotowuje pewne postępy w liberalizacji rynku energii, infrastruktury transportu i cyfryzacji. Zachęca Albanie do podjęcia działań, by rozwiązać kwestię gospodarowania odpadami.

51. Rada wyraża duże uznanie dla Albanii za stałe i pełne przyłączanie się do wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa UE. Z satysfakcją odnotowuje zaangażowanie w zwalczanie terroryzmu oraz w przeciwdziałanie brutalnemu ekstremizmowi i dostrzega postępy w tym zakresie; zachęca Albanie do kontynuowania tych wysiłków.
52. Rada z zadowoleniem przyjmuje stały i konstruktywny udział Albanii we współpracy regionalnej. Pozytywnie ocenia pogłębienie przez nią dialogu z krajami ościennymi mającego na celu rozwiązanie ważnych kwestii dwustronnych i zapewnienie stosunków dobrosąsiedzkich, co ma nadal zasadnicze znaczenie.
53. Rada z satysfakcją odnotowuje wzmożone starania Albanii o wprowadzenie skutecznych środków w celu przeciwdziałania dużemu napływowi ewidentnie bezzasadnych wniosków o azyl składanych przez albańskich obywateli w państwach członkowskich UE i państwach stowarzyszonych w ramach Schengen. Należy kontynuować te działania, podobnie jak współpracę i dialog z państwami, których to zjawisko dotyczy w największym stopniu, aż do momentu osiągnięcia trwałych rezultatów.
54. W związku z odnotowanymi wyżej postępami, w szczególności w zakresie pięciu kluczowych priorytetów, Rada zgadza się na to, by pozytywnie zareagować na wyżej wymienione postępy poczynione przez Albanie i wytycza kierunek działań prowadzących do rozpoczęcia negocjacji akcesyjnych w czerwcu 2019 r. W związku z tym Rada podkreśla, że Albania zdecydowanie musi dodatkowo skonsolidować postępy w zakresie reformy sądownictwa, w szczególności w drodze weryfikacji, oraz uzyskać dalsze wymierne rezultaty w walce z korupcją na wszystkich szczeblach oraz z walce z przestępczością zorganizowaną, w szczególności z handlem narkotykami oraz uprawą roślin wykorzystywanych do ich wytwarzania, a przy tym utrzymać obecną dynamikę reform, a nawet ją zwiększyć. Obejmuje to:
- kontynuację procesu ponownej oceny sędziów i prokuratorów, w szczególności zamknięcie wszystkich priorytetowych dossier, oraz zakończenie ustanawiania niezależnych struktur sądownictwa, zgodnie z tym co przewidziano w reformie konstytucyjnej;
 - zakończenie ustanawiania organów wyspecjalizowanych, tj. Specjalnych Struktur ds. Walki z Korupcją i Przestępczością Zorganizowaną (SPAK), a także Krajowego Biura Śledczego (NBI) i Sądu;
 - zapewnienie solidniejszych wyników w zakresie proaktywnych dochodzeń, ścigania i wydawania prawomocnych wyroków skazujących w walce z korupcją i przestępczością zorganizowaną, w tym na wysokim szczeblu.

W tym celu Rada apeluje do Komisji, by bacznie monitorowała wyżej wspomniane działania reformatorskie Albanii; Rada oceni postępy na podstawie corocznego sprawozdania Komisji. Rada przypomina, że decyzja o rozpoczęciu negocjacji akcesyjnych z Albanią będzie uzależniona od ukończenia krajowych procedur parlamentarnych i zatwierdzenia przez Radę Europejską; zaraz po tym, przed końcem 2019 r. odbędzie się pierwsza konferencja międzyrządowa, w zależności od poczynionych postępów. Rada podkreśla, że ta ocena postępów powinna obejmować dalsze wymierne i trwałe rezultaty, koncentrując się w szczególności na praworządności. Jeśli chodzi o wybory, Rada przywiązuje szczególną wagę do tego, by Albania podjęła działania w odpowiedzi na pozostałe zalecenia Biura Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie. Rada przywiązuje również szczególną wagę do tego, by Albania kontynuowała dążenia do zredukowania liczby wyraźnie nieuzasadnionych wniosków o azyl, i zwraca się także do Komisji o uwzględnienie tego aspektu.

Rada przyjmuje do wiadomości, że Komisja zamierza rozpocząć niezbędne prace przygotowawcze.

BOŚNIA I HERCEGOWINA

55. Rada z zadowoleniem odnotowuje sfinalizowanie – za pośrednictwem mechanizmu koordynacji – krajowych odpowiedzi na kwestionariusz dotyczący opinii Komisji w odniesieniu do wniosku Bośni i Hercegowiny o członkostwo w UE i apeluje do Bośni i Hercegowiny, by dalej stosowała ten istotny mechanizm w celu przygotowania spójnych i kompleksowych ogólnokrajowych dokumentów strategicznych, w tym dokumentów wymaganych na mocy układu o stabilizacji i stowarzyszeniu. Rada przypomina, że choć wniosek Bośni i Hercegowiny o członkostwo w UE z lutego 2016 r. stanowi strategiczne zobowiązanie do czynienia postępów na drodze do integracji z UE, musi się to pilnie przełożyć na rezultaty kompleksowych reform przeprowadzonych w tym państwie. Rada z zadowoleniem odnotowuje przyjęcie w Bośni i Hercegowinie pewnych reform ukierunkowanych na UE; mowa tu o kwestii akcyzy lub ogólnokrajowych strategiach ochrony środowiska i rozwoju obszarów wiejskich. Jednak niepokój Rady budzi fakt, że retoryka i kampania wyborcza oparte na stwarzaniu podziałów spowolniły tempo działań reformatorskich, zwłaszcza przewidzianych w programie reform.

56. Rada przypomina, że oczekuje od Bośni i Hercegowiny zapewnienia pełnej i skutecznej realizacji programu reform zgodnie z planem działania uzgodnionym w ścisłym porozumieniu ze społeczeństwem obywatelskim przez władze tego kraju z korzyścią dla jego obywateli i w bliskiej współpracy z Unią Europejską, międzynarodowymi instytucjami finansowymi i partnerami międzynarodowymi. Najważniejszymi priorytetami są nadal inkluzywne reformy społeczno-gospodarcze, poprawa praworządności, w tym zwiększenie niezależności, bezstronności, rozliczalności, profesjonalizmu i skuteczności sądownictwa, walka z korupcją i przestępczością zorganizowaną, zwalczanie radykalizacji i terroryzmu oraz walka z migracją nieuregulowaną, a także reforma administracji publicznej zgodnie ze standardami europejskimi na wszystkich szczeblach administracji rządowej, jak również dalsze usprawnienie współpracy między poszczególnymi szczeblami administracji rządowej.

Ponadto Rada ubolewa nad brakiem postępów w zakresie wolności wypowiedzi i tworzenia niezależnych mediów, i apeluje do Bośni i Hercegowiny, by dołożyła większych starań w celu rozwiązania tej kwestii.

57. Rada wzywa Bośnię i Hercegowinę do przyjęcia – absolutnie priorytetowo i zgodnie z międzynarodowymi normami – przepisów krajowego kodeksu postępowania karnego. Apeluje też o pełne przyjęcie ustawy o konflikcie interesów oraz ustawy o służbach wywiadowczych.

58. Rada przyjmuje do wiadomości zapowiedź wyborów powszechnych, które mają się odbyć 7 października 2018 r. Ubolewa, że partie polityczne nie były dotąd skłonne do kompromisu, i zdecydowanie namawia władze Bośni i Hercegowiny do pilnej zmiany ordynacji wyborczej, tak aby zapewnić wdrożenie wyników październikowych wyborów. W tym kontekście wszyscy liderzy polityczni muszą wziąć na siebie odpowiedzialność i znaleźć rozwiązanie dotyczące Izby Narodów Federacji. Rada jest zdania, że do reformy ordynacji wyborczej należy przystąpić w duchu dialogu, z uwzględnieniem wagi tej kwestii; UE wzywa zatem Bośnię i Hercegowinę do wdrożenia zaleceń OBWE/ODIHR, tak by przybliżyć kraj do standardów europejskich poprzez udoskonalenie demokratycznych procedur w odniesieniu do przyszłych wyborów. Rada stwierdza także, że w stosownym momencie po wyborach i zgodnie ze standardami europejskimi należy zająć się pozostałymi zagadnieniami związanymi z wyborami, w tym przepisami o organizacji wyborów lokalnych w Mostarze oraz kwestią Prezydium Bośni i Hercegowiny; w tym względzie Rada podkreśla, że nie należy podejmować żadnych kroków ustawodawczych ani politycznych, które utrudniłyby wykonanie wyroku w sprawie Sejdić-Finci oraz wyroków w powiązanych sprawach. Reformy te nie powinny zakłócać jednak dalszego wdrażania programu reform.
59. Rada ponownie potwierdza swoje jednoznaczne zaangażowanie na rzecz utrzymania unijnej perspektywy Bośni i Hercegowiny jako państwa jednolitego, zjednoczonego i suwerennego; Rada zachęca wszystkie organy władzy i siły polityczne w tym kraju, aby odeszły od prowadzącej do podziałów retoryki zakorzenionej w przeszłości, położyły kres gloryfikowaniu zbrodniarzy wojennych oraz by aktywnie propagowały pojednanie, także poprzez edukację. Rada namawia Bośnię i Hercegowinę do dalszego aktywnego udziału we współpracy regionalnej i budowaniu stosunków dobrosąsiedzkich.

60. Rada z zadowoleniem przyjmuje postępy w rozwoju gospodarczym i zwiększaniu konkurencyjności. Jednak zgodnie ze wspólnymi wnioskami z dialogu gospodarczo-finansowego między UE a regionem Bałkanów Zachodnich i Turcją apeluje do Bośni i Hercegowiny, by stawiała czoła najważniejszym wyzwaniom, takim jak niski poziom praworządności, nadal nieprzyjazne otoczenie biznesu, brak wspólnej przestrzeni gospodarczej, rozdrobnione otoczenie regulacyjne, rozbudowana i niewydajna administracja publiczna, duży udział gospodarki nieformalnej, wąski dostęp do finansowania w niektórych sektorach gospodarki, korupcja, zaburzenia równowagi na rynku pracy, na którym występuje wysokie bezrobocie strukturalne i niski wskaźnik zatrudnienia związane z niskiej jakości systemem kształcenia, słabymi zdolnościami instytucjonalnymi i niesprzyjającym klimatem inwestycyjnym; Rada apeluje też, by Bośnia i Hercegowina wzmocniła kompleksowe ramy restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji banków. Ponadto Rada ponownie stwierdza, że władze Bośni i Hercegowiny muszą zintensyfikować działania w obszarze ochrony środowiska.
61. Rada zachęca władze Bośni i Hercegowiny na wszystkich szczeblach, by aktywnie zaangażowały się w proces przygotowywania opinii Komisji i przekazały własne uwagi do próśb Komisji. Rada przypomina, że przygotowując swoją opinię, Komisja będzie zwracać szczególną uwagę na wykonanie wyroku w sprawie Sejdić-Finci. Doceniając, że konstytucja Bośni i Hercegowiny wymienia Bośniaków, Chorwatów i Serbów jako narody składowe tego kraju (wraz z innymi narodami), Rada przypomina jednak, że należy w pełni zagwarantować przestrzeganie zasady równości wszystkich obywateli i zasady niedyskryminacji. Rada rozpatrzy zagadnienie integracji Bośni i Hercegowiny z UE ponownie, na podstawie przyszłej opinii Komisji w odniesieniu do wniosku Bośni i Hercegowiny o członkostwo.

KOSOWO

62. Rada podkreśla znaczenie układu o stabilizacji i stowarzyszeniu zawartego z Kosowem i zachęca do kontynuacji jego wdrażania. Ten zawarty wyłącznie w imieniu UE układ, pozostający bez uszczerbku dla stanowisk państw członkowskich w sprawie statusu Kosowa, zapewnia ramy umowne, w obrębie których UE i Kosowo pogłębiają swoją współpracę i podsumowują rozwój wzajemnych stosunków. Układ jest szansą Kosowa na trwały postęp i zbliżenie z Unią, zgodnie z europejską perspektywą regionu, a także tworzy możliwości handlowe i inwestycyjne.
63. Rada z zadowoleniem przyjmuje ratyfikację przez kosowski parlament umowy o przebiegu granicy z Czarnogórą z marca 2018 r.; w ten sposób spełniono jedno z kluczowych kryteriów liberalizacji wizowej w Kosowie, a samo wydarzenie jest ważnym sukcesem wypracowanym w duchu stosunków dobrosąsiedzkich. Rada przyjmuje do wiadomości, że Komisja zamierza przedstawić ocenę ostatecznego kryterium dotyczącego ulepszenia wyników w walce z korupcją i przestępczością zorganizowaną; zwraca się do Komisji o informacje, czy pozostałe kryteria są nadal spełniane.
64. Rada z satysfakcją odnotowuje, że wybory parlamentarne i samorządowe, które odbyły się w 2017 r., miały zasadniczo konkurencyjny charakter i były dobrze zorganizowane w większości miejsc w Kosowie. Jednak kampanię wyborczą zakłóciły liczne przypadki zastraszania w obrębie społeczności serbskich, których w Kosowie jest wiele. W szerszym kontekście Rada apeluje do Kosowa o wyeliminowanie utrzymujących się od dawna słabości procesu wyborczego i skorzystanie przy tym z zaleceń unijnych misji obserwacji wyborów, w ścisłej współpracy z innymi międzynarodowymi podmiotami, w tym OBWE/ODIHR.

65. Rada zachęca do zwiększenia wysiłków na rzecz wypracowania przez wszystkie partie polityczne porozumienia w celu realizacji przez Kosowo programu przystąpienia do UE. Parlament powinien istotnie podnieść swoją wydajność, gdyż jest najważniejszym forum prac legislacyjnych, dialogu politycznego i reprezentacji; powinien też usprawnić swoje funkcje nadzorcze. Rada wyraża niepokój w związku z powtarzającymi się aktami przemocy, do których doszło w Parlamencie w kontekście głosowania nad przebiegiem granicy.
66. Rada zdecydowanie zachęca Kosowo do szybszego wdrażania kompleksowych reform koniecznych do wypełnienia zobowiązań wynikających z układu o stabilizacji i stowarzyszeniu, tak by w pełni wykorzystać związane z nim możliwości. Apeluje do Kosowa, by podwoiło wysiłki w celu zakończenia pełnego wdrożenia europejskiego programu reform zainicjowanego w listopadzie 2016 r. z myślą o zwiększeniu praworządności i przyspieszeniu rozwoju społeczno-gospodarczego w Kosowie, a także o uzyskaniu dobrych wyników w realizacji układu o stabilizacji i stowarzyszeniu.
67. Rada z zadowoleniem przyjmuje poprawę otoczenia biznesowego i apeluje do Kosowa, by – zgodnie ze wspólnymi wnioskami z dialogu gospodarczo-finansowego między UE a regionem Bałkanów Zachodnich i Turcją – intensywniej starało się walczyć z korupcją i gospodarką nieformalną, zredukować wysokie bezrobocie, zwłaszcza wśród młodzieży, usprawnić zamówienia publiczne, chronić prawa własności przysługujące unijnym inwestorom, zapewnić skuteczne procedury wykonywania umów, ulepszyć edukację, zwiększyć zdolności instytucjonalne i wzmocnić administrację podatkową oraz ogólną odporność sektora bankowego. W ważnym obszarze energii Kosowo musi zwiększyć efektywność energetyczną, wspierać stosowanie energii ze źródeł odnawialnych oraz podjąć działania w związku ze swoim zobowiązaniem do wycofania z eksploatacji i do remontu elektrowni „Kosovo A”, jednego z największych źródeł zanieczyszczeń w regionie Bałkanów Zachodnich; chodzi także o poprawę jakości życia.

68. Rada wzywa Kosowo, by pilnie zintensyfikowało działania na rzecz poprawy praworządności, w tym niezależności sędziów i sprawiedliwości proceduralnej. Odnotowuje, że szczególnie trudna jest sytuacja na północy Kosowa; mowa w szczególności o zwalczaniu siatek przestępczych, które wymaga pilnej i skutecznej współpracy wszystkich zainteresowanych podmiotów; Rada jest także nadal głęboko zaniepokojona zabójstwem Olivera Ivanovicia, do którego doszło w styczniu 2018 r. w północnej Mitrowicy. Podkreśla, że sprawcy muszą stanąć przed sądem. Kosowo musi też dalej intensyfikować walkę z przestępczością zorganizowaną i korupcją. Rada wyraża niepokój w związku z deportacją sześciu tureckich obywateli, podczas której nie respektowano zagwarantowanych im praw. Odnotowuje istotne postępy w zwalczaniu radykalizacji, ekstremizmu i terroryzmu oraz zachęca do kontynuowania wysiłków w tym zakresie. W tym kontekście szczególnie podkreśla konieczność efektywnej i intensywnej współpracy regionalnej i międzynarodowej, m.in. z Europolem i Eurojustem, w pełnym poszanowaniu dotyczących ich uregulowań i bez uszczerbku dla stanowisk państw członkowskich w sprawie statusu Kosowa.
69. W odniesieniu do reformy administracji publicznej należy wprowadzić – w tym w przypadku niezależnych instytucji i agencji – przejrzyste procedury rekrutacji opartej na kompetencjach oraz system awansów i zwolnień na podstawie obiektywnych kryteriów, aby zapewnić niezależne działanie tych organów i skuteczne zarządzanie nimi. Należy dążyć do skutecznego propagowania i ochrony praw człowieka, w tym pełnej ochrony dziedzictwa kulturowego i religijnego w całym Kosowie. Należy zająć się kwestią włączenia społecznego i ochrony osób należących do mniejszości, m.in. poprzez dodatkowe wysiłki na rzecz wdrożenia istniejących ram prawnych i zapewnienia bezpiecznego otoczenia i ochrony ich praw własności, a także kwestią zwiększenia spójności społecznej.
70. W kwestii wspieranego przez UE dialogu między Prisztiną a Belgradem Rada z zadowoleniem przyjmuje fakt, że obie strony zobowiązały się względem wysokiej przedstawiciel do prac na rzecz pełnej normalizacji stosunków, w tym w formie prawnie wiążącego porozumienia – jest to warunek utrzymania się obu stron na drodze do europejskiej integracji oraz zapewnienia trwałej stabilności w regionie.

71. Rada z zadowoleniem przyjmuje rozpoczęcie przez zespół zarządzający długo oczekiwanych prac nad sporządzeniem projektu statutu stowarzyszenia/wspólnoty gmin zamieszkiwanych w większości przez Serbów, zgodnie z porozumieniami zawartymi w Brukseli w 2013 r. i w sierpniu 2015 r., i ma nadzieję, że obie strony wezmą konstruktywny udział w tym procesie, aby szybko wypełnić to dawne zobowiązanie. Rada apeluje o sprawne wyeliminowanie pozostałych przeszkód w realizacji porozumienia w sprawie energii. Mając na uwadze wolne tempo negocjacji, Rada podkreśla znaczenie zakończenia wdrożenia wszystkich innych porozumień zawartych w przeszłości, w szczególności dotyczących mostu w Mitrowicy, zintegrowanego zarządzania granicami oraz wzajemnego uznawania dyplomów. Wzywa Kosowo do szybkiej realizacji w dobrej wierze wszystkich dotychczasowych porozumień i do konstruktywnej współpracy z Serbią w formułowaniu i wdrażaniu przyszłych porozumień. Z zadowoleniem przyjmuje realizację porozumienia o wymiarze sprawiedliwości z jesieni 2017 r., które gwarantuje funkcjonowanie zintegrowanego wymiaru sprawiedliwości w Kosowie i zapewnia dostęp do niego wszystkim społecznościom. Rada będzie nadal ściśle monitorować działania Kosowa na rzecz widocznego i trwałego postępu w normalizacji jego stosunków z Serbią; ma to na celu umożliwienie Kosowu i Serbii dalszych kroków na drodze każdego z nich do UE, a równocześnie uniknięcie sytuacji, w której jedna strona blokuje wysiłki drugiej, i zagwarantowanie tego, by zarówno Kosowo, jak i Serbia w przyszłości mogły w pełni korzystać ze swoich praw i wypełniać swoje obowiązki. Rada wyraża uznanie dla wysiłków wysokiej przedstawiciel w ułatwianiu wspomnianego dialogu i ma nadzieję na jej dalszą aktywną współpracę ze stronami w celu zapewnienia pełnej normalizacji stosunków.
72. Rada przypomina, że postępy w procesie normalizacji stosunków z Serbią to jedna z istotnych zasad układu o stabilizacji i stowarzyszeniu stanowiąca podstawę rozwoju stosunków i współpracy między UE a Kosowem.
73. Ponownie wyrażając swoje głębokie zaniepokojenie próbą uchylecia ustaw o wyspecjalizowanych izbach sądowych, Rada apeluje, aby Kosowo nadal popierało ideę wyspecjalizowanych izb sądowych w pełnej zgodności z międzynarodowymi zobowiązaniami i w ten sposób wykazało, że faktycznie zmierza do zagwarantowania praworządności, podstawowych wolności, sprawiedliwości i pojednania.

74. Rada z zadowoleniem odnotowuje porozumienie w sprawie przedłużenia misji Eulex do czerwca 2020 r. Wzywa Kosowo do dalszej ścisłej i efektywnej współpracy z misją Eulex i do udzielenia jej aktywnej pomocy, dzięki której misja będzie mogła w pełni i bez przeszkód wykonywać swoje zadania w ramach mandatu.
75. Rada z zadowoleniem przyjmuje zawarcie i wejście w życie umowy ramowej między Unią Europejską a Kosowem w sprawie ogólnych zasad uczestnictwa Kosowa w programach unijnych oraz podkreśla, jak ważne jest, by Kosowo w pełni wykorzystywało te programy. Wyraża zadowolenie, że Kosowo przystąpi do programów Erasmus+, COSME, Europa dla Obywateli i Kreatywna Europa.
-